

Förändrat uppdrag för Sveaskog AB

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker förslaget i proposition 2009/10:169 om förändrat uppdrag för Sveaskog AB. Innebörden är att bolagets verksamhet ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning.

Dessutom ska bolaget även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad. Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten ska upphöra vid utgången av 2010. Härutöver ska regeringen bemyndigas att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark.

Den motion som har väckts med anledning av propositionen avstyrks av utskottet men följs upp i två reservationer (s, v, mp respektive mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Bakgrund	5
Propositionen	7
Motionen	10
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande	26
Reservationer	30
1. Förändrat uppdrag för Sveaskog, punkt 1 (s, v, mp)	30
2. Vissa övriga frågor, punkt 3 (mp)	31
Särskilt yttrande	33
Åtgärder för biologisk mångfald (s, v, mp)	33
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	34
Propositionen	34
Följdmotionen	34
<i>Bilaga 2</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förändrat uppdrag för Sveaskog

Riksdagen godkänner regeringens förslag till förändrat uppdrag för Sveaskog AB. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:169 punkt 1 och avslår motion 2009/10:N13 yrkandena 1 och 4.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Överföring av ersättningsmark

Riksdagen bemyndigar regeringen att

a) överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB ägt dotterföretag,

b) till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt a,

c) vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt a och b,

d) avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt a och b.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:169 punkt 2.

3. Vissa övriga frågor

Riksdagen avslår motion 2009/10:N13 yrkandena 2, 3, 5 och 6.

Reservation 2 (mp)

Stockholm den 15 juni 2010

På näringsutskottets vägnar

Carl B Hamilton

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl B Hamilton (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Mikael Oscarsson (kd), Kent Persson (v), Liselott Hagberg (fp), Per Bolund (mp), Cecilie Tenfjord-Toftby (m), Göran Pettersson (m), Eva-Lena Jansson (s) och Marie Nordén (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2009/10:169 Förändrat uppdrag för Sveaskog
- en motion som har väckts med anledning av propositionen.

Miljö- och jordbruksutskottet har yttrat sig om förslagen i propositionen samt om delar av den motion som har väckts med anledning av propositionen. Yttrandet återfinns i bilaga 2. I samband med utskottets beredning av ärendet har statssekreterare Ola Alterå, Näringsdepartementet, och riksrevisor Eva Lindström, Riksrevisionen, lämnat information till utskottet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att uppdraget för Sveaskog AB förändras i enlighet med följande. Sveaskogs verksamhet ska baseras på affärs- mässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Dessutom ska bolaget även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad. Regeringen föreslår vidare att Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten ska upphöra vid utgången av 2010.

Samtidigt föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark. Överföringen ska ske genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog ägt dotterföretag.

I propositionen föreslås även att regeringen ska bemyndigas att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen samt att regeringen får avyttra de tillgångar som förvärvas genom överföringen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner förslaget i propositionen om förändrat uppdrag för Sveaskog AB. Bolagets verksamhet ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Sveaskog ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Dessutom ska bolaget även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad. Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten ska upphöra vid utgången av 2010. Härutöver bemyndigar riksdagen regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark. Riksdagen avslår den motion som har väckts med anledning av propositionen. Jämför reservationerna 1 (s, v, mp) och 2 (mp).

Bakgrund

Utvärdering av Sveaskogs uppdrag

År 2001 föreslog regeringen i propositionen Förvärv av aktier i Assi Domän AB, m.m. (prop. 2001/02:39) att staten genom det helägda statliga bolaget Sveaskog AB skulle bli ägare till samtliga aktier i dåvarande Assi Domän AB. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2001/02:NU7). Genom förvärvet bildades det nuvarande Sveaskog AB.

Som ett led i den löpande förvaltningen utvärderar regeringen fortlöpande de statliga bolagens mål och uppdrag. Inom ramen för detta arbete har även Sveaskogs uppdrag utvärderats.

Sveaskogs nuvarande uppdrag

Syftet med att bilda Sveaskog var bl.a. att skapa en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk. Det industriella innehav som tidigare ingick i Assi Domän AB har successivt avyttrats, och det som återstår i dag är ett delägarskap (50 %) i sågverkskoncernen Setra Group AB (Setra). Sveaskogs dominerande verksamhet är skogsbruk.

I den ovannämnda propositionen om förvärv av aktier i Assi Domän AB redovisade regeringen att det övergripande målet för Sveaskog AB skulle vara att statens skogar förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt för att trygga en långsiktig ekologiskt och produktionsmässigt hållbar utveckling. Därtill skulle bolaget aktivt verka för att erbjuda omarronderingsmöjligheter och tillköpsmöjligheter ägnade att förstärka det enskilda skogsbruket. Bolaget borde ha som uppdrag att genom försäljning av mark till enskilda underlätta utkomstmöjligheterna och lokal utveckling i skogs- och landsbygd. I försäljningsaktiviteterna skulle glesbygden prioriteras. På sikt kunde den försålda arealen uppgå till 5–10 % av den totala arealen i det nybildade bolaget. Liksom för Sveaskog skulle all överföring av mark till annan ske till marknadsmässiga priser. Regeringen ansåg vidare att staten genom Sveaskog inte skulle vara en långsiktig ägare till industriell verksamhet på det skogliga området. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2001/02:39, bet. 2001/02:NU7).

Riksdagen har sedermera godkänt en ändring av riktlinjerna för Sveaskog som innebär att bolaget även ska kunna bedriva utökad verksamhet inom områdena naturturism, rekreation och upplevelser. Verksamheten ska bedrivas på marknadsmässiga grunder, med avkastningskrav som baseras på det sysselsatta kapitalet och på risknivån (prop. 2004/05:1 utg.omr. 24, bet. 2004/05:NU1).

Sveaskog har även åtaganden som innebär att bolaget ska vara staten behjälpligt vid markbytesaffärer genom att till staten överlåta mark som staten önskar förvärva för olika samhällsnyttiga insatser, t.ex. i samband med väg- och järnvägsprojekt eller i syfte att skydda värdefull naturmiljö. Överlåtelser ska ske till gängse marknadspris. Hösten 2003 träffade Naturvårdsverket och Sveaskog en överenskommelse som syftade till att klarlägga kriterier för bolagets tillhandahållande av ersättningsmark m.m.

Verksamhetsbeskrivning

Sveaskog är Sveriges största skogsägare med 14 % av den produktiva skogsmarken (ca 3,3 miljoner hektar). Tyngdpunkten av innehavet ligger i Norrland, men bolaget äger skog i hela landet. Basen i bolagets verksamhet är produktion och försäljning av virke. Dotterföretaget Sveaskog Naturupplevelser AB upplåter mark bl.a. för jakt, fiske och naturupplevelser, och dotterföretaget Svenska Skogsplantor AB bedriver plantskoleverksamhet. År 2009 omsatte Sveaskog totalt 6 miljarder kronor, varav merparten var hänförlig till försäljning av timmer, massaved och biobränsle.

Den förväntade tillväxten i samtliga Sveaskogs avsättningsmarknader – papper och massa, sågverksindustri samt biobränsle – är låg med undantag för biobränsle där viss tillväxt förväntas. Utvecklingen är dock osäker, och tillväxten sker från en låg nivå. Sammantaget förväntas därför den marknadsdrivna tillväxten för Sveaskogs virkesaffärer vara relativt svag.

I propositionen (s. 6 f.) beskrivs bolagets marknadssituation mer utförligt. Denna redovisning återges inte närmare här.

Propositionen

Förändrat uppdrag för Sveaskog

Allmänt

Regeringen föreslår att Sveaskogs uppdrag förändras och får följande inriktning:

- Verksamheten ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning.
- Sveaskog ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara.
- Sveaskog bör kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning.
- Sveaskog ska även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad.
- Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten ska upphöra vid utgången av 2010.

Som skäl för sitt förslag anger regeringen bl.a. att Sveaskogs nuvarande uppdrag kan uppfattas som otydligt, samtidigt som reella eller synbara målkonflikter mellan uppdragen bidrar till att bolagets uppdrag och roll kan misstolkas. Regeringen anser att bolaget ska fortsätta att utveckla kärnverksamheten och därmed också söka uppnå produktivitetsförbättringar i skogsbruket och effektivisera verksamheten. Vissa kostnader som är högre i Sveaskog än i jämförbara bolag är direkt eller indirekt drivna av den extra administration som de särskilda uppdragen har krävt. Eftersom den marknadsdrivna resultatillväxten förväntas vara låg är åtgärder för ökad produktivitet, enligt regeringen, nödvändiga för att kunna öka det långsiktiga värdeskapandet i någon betydande omfattning. En förutsättning för att kunna realisera potentialen i bolaget är ett förändrat uppdrag som tillåter Sveaskog att lägga mer kraft och fokus på produktivitetåtgärderna. En ökad tydlighet anser regeringen också vara viktig för att bättre kunna följa upp och utvärdera verksamheten.

Sveaskogs kärnverksamhet ska vara skogsbruk, men bolaget bör även kunna bedriva omedelbart närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Områden som är närliggande till skogsbruket utvecklas kontinuerligt. Enligt regeringen bör Sveaskog inte uteslutas från att delta i en sådan utveckling. Kriteriet för att verka inom närliggande verksamhet ska vara att det bidrar till att öka avkastningen och att Svea-

skog ska förbli en oberoende aktör utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. För att stärka och renodla Sveaskogs roll som oberoende aktör anser regeringen att delägarskapet i Setra ska avyttras.

Regeringens uppfattning är att Sveaskog agerar affärsmässigt på en fungerande virkesmarknad. En ökad tydlighet angående Sveaskogs roll på marknaden, som fullt ut affärsmässig aktör, är därför önskvärd. Bolaget bidrar till att skapa likviditet på marknaden genom att vara en oberoende aktör med relativt stora virkesvolymmer som är frikopplade från industriella intressen.

Svenska Skogsplantor AB och naturturism

Sveaskog fick i uppdrag att rekonstruera Svenska Skogsplantor AB och att därefter avyttra bolaget. Sveaskog har vänt resultatutvecklingen, och det finns inga uppenbara strategiska eller marknadsmässiga skäl vare sig för eller emot att avyttra bolaget. Svenska Skogsplantor AB agerar på en väl fungerande marknad, och även de andra stora skogsägande bolagen har plantskoleverksamhet. Regeringen anser att det är Sveaskogs styrelse och ledning som har att besluta om när en eventuell framtida försäljning av dotterföretaget Svenska Skogsplantor AB ska ske.

Regeringen konstaterar att naturturism är en naturlig del av Sveaskogs och andra skogsbolags verksamhet i dag. Även denna del av Sveaskogs verksamhet bedrivs på marknadsmässiga villkor och bedöms kunna kvarstå även utan ett specifikt uppdrag.

Uppdraget att stärka enskilt skogsbruk

Uppdraget att stärka enskilt skogsbruk ska finnas kvar och fortgå till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002 är avyttrad. Regeringen anser att den historiska försäljningstakten i möjligaste mån ska vidmakthållas. Försäljning ska dock inte ske så att marknadens prissättning och funktionssätt i regioner med liten omsättning på fastighetsmarknaden påverkas negativt. Överlåtelse ska ske till marknadsvärde.

Miljö och klimat

Regeringen anser att Sveaskogs markinnehav också i fortsättningen bör förvaltas med hänsyn till den biologiska mångfalden, kulturarvet och markernas betydelse för friluftslivet. Vidare konstaterar regeringen att det finns flera kommersiella möjligheter för ett företag som äger och brukar skog att bidra till att minska de skadliga klimatförändringarna, t.ex. genom åtgärder för ökad tillväxt i skogen, produktion av förnybar råvara till energi- och byggnadsindustri eller upplåtelse av mark för exempelvis vindkraft. Bevarande av skogar har betydelse såväl för naturvården som för bindningen av kol.

Enligt regeringen har Sveaskog en stark position för att arbeta med klimat- och miljöfrågor inom skogsbruket, inte minst vad gäller uppfyllelse av Sveriges och EU:s mål för andelen förnybar energi till 2020. Sveaskog ska generera marknadsmässig avkastning genom att bedriva skogsbruk och, liksom alla statligt ägda företag, vara ett föredöme vad gäller klimat- och miljöansvar samt socialt ansvar.

Nya ekonomiska mål

Regeringen anger att som en följd av ett riksdagsbeslut om förändrat uppdrag för Sveaskog kommer nya ekonomiska mål att fastställas.

Överföring av ersättningsmark

Dagens system

Dagens system för att tillhandahålla ersättningsmark syftar till att underlätta formellt skydd av skogsmark. Processen som följer av det nuvarande systemet är, enligt regeringen, resurs- och tidskrävande för alla berörda parter. Friktion och fördröjningar uppstår ofta, exempelvis på grund av olika syn på värdering av den mark som ska överföras. I genomsnitt köper Naturvårdsverket ca 2 000 hektar per år av Sveaskog. Vidare är det enligt avtal mellan Sveaskog och Naturvårdsverket endast skogsägare med mindre än 5 000 hektar som är berättigade till ersättningsmark. Dagens system med ersättningsmark har inte i tillräcklig omfattning bidragit till att nå miljökvalitetsmålen, i synnerhet inte miljökvalitetsmålet Levande skogar. Systemet bedöms vara ineffektivt och förhållandevis kostsamt.

Nytt system för överföring av ersättningsmark

Mot bakgrund av den ovanstående beskrivningen anser regeringen att systemet med överföring av ersättningsmark bör förändras. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att

1. överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog ägt dotterföretag
2. till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt 1
3. vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt 1 och 2
4. avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt 1 och 2.

Enligt regeringen ska åtgärderna bidra till att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark kan nås. Samtidigt upphör Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten vid utgången av 2010. Därmed renodlas och tydliggörs bolagets affärsmässiga inriktning ytterligare.

Möjligheten att tillhandahålla ersättningsmark och nå överenskommelser om markbyten bedöms vara den avgörande faktorn för att kostnadseffektivt och relativt snabbt nå den resterande delen av målet Levande skogar. Regeringen utvecklar detta ytterligare i proposition 2009/10:155 Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete. Om framtida behov av resurser uppstår för att bidra till måluppfyllelsen av Levande skogar ska regeringen återkomma med information om vilka verktyg som då kan vara aktuella.

Finansiella konsekvenser

Regeringen konstaterar att förändringen av systemet med ersättningsmark har finansiella konsekvenser. Överföringen av mark till staten, bytet av mark eller skyddandet av mark påverkar inte de takbegränsade utgifterna, det finansiella sparandet eller statens lånebehov 2010. Däremot minskar värdet på statens reala tillgångar när marken skyddas, och värdet skrivs ned. Vidare uteblir avkastningen från Sveaskog när den aktuella arealen tas ur produktion. Effekten av de medel som staten får del av via utdelning från bolaget motsvarar högst 100 miljoner kronor årligen. När denna intäkt faller bort minskar statens finansiella sparande och dess lånebehov ökar med motsvarande belopp, eftersom de fastigheter som förvärvas med ersättningsmarken inte kommer att ge någon avkastning. De finansiella konsekvenserna blir desamma oavsett vilken av de ovan beskrivna metoderna som väljs för att överföra mark från Sveaskog.

De statsfinansiella konsekvenserna utgör, enligt regeringen, dock inte en relevant grund för beräkning av det faktiska värdet av de 100 000 hektar produktiv mark som man avser att överföra från Sveaskog. Detta beror på att den areal som ska överföras ännu inte är identifierad på bolagets marker.

Samtidigt bedömer regeringen att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård kan sänkas med 210 miljoner kronor under åren 2011 till 2020 eftersom medel tidigare har avsatts på detta anslag för att nå delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark 2010. Sammantaget leder detta till att de takbegränsade utgifterna sjunker samt att det finansiella sparandet och statsbudgetens saldo stärks under dessa år.

Motionen

I motion 2009/10:N13 (mp) begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att Sveaskogs övergripande mål ska vara att statens skogar förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt ekologiskt hållbar utveckling. Motionären påpekar att insatser för att t.ex. öka produktionen kan motverka andra miljömål. Det saknas i det sammanhanget en nödvändig helhetssyn i propositionen. Motionären vill att marknaden i större utsträckning ska spegla de långsiktiga konsekvenserna av en verk-

samhet genom att såväl positiva som negativa externa effekter internaliseras. Tills detta är mer allmänt genomfört är det dock viktigt att förtydliga det övergripande målet i enlighet med förslaget i motionen.

Motionären noterar vidare att det i Sveaskogs bolagsordning står att bolaget ska "bidra till en ökad konkurrens på virkesmarknaden i avsikt att skapa en bättre virkesförsörjning för köpsågverken och andra aktörer". Han refererar rapporter som gör gällande att Sveaskog snarast gör tvärtom då man har ökat sin inhandlingsverksamhet. Bolaget konkurrerar därigenom med köpsågverken om råvaran. Det är motionärens uppfattning att denna inhandlingsverksamhet ska begränsas.

Vidare anser han att det är rimligt att Sveaskog tar ansvar för utvecklingen av skogsbruksmetoder som är mer miljöanpassade. Det bör framgå av Sveaskogs uppdrag att bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom förvaltning och utveckling av det egna skogsinnehavet.

När det gäller frågan om ersättningsmark anser motionären att förslaget i propositionen gör att möjligheten att använda mark från Sveaskog vid framtida markbyten försvinner. Markbyten är ett instrument som kan behövas också framöver, bl.a. för att bidra till uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Levande skogar. Staten bör, enligt motionärens uppfattning, inte frångå sig det instrumentet.

Motionären tillstyrker förslaget att 100 000 hektar mark överförs till staten för byten med andra markägare i syfte att skydda skyddsvärd skog. Han vill dock ställa som villkor att om den mark som ägs av stora markägare och som därmed frigörs för formellt skydd tidigare har ingått i de s.k. frivilliga avsättningarna ska markägaren långsiktigt avsätta motsvarande arealer av minst motsvarande naturvärden. Dessa arealer och naturvärden ska också redovisas offentligt. Vidare anser motionären att Sveaskog inte ska få byta bort sådan mark som bolaget redan har avsatt frivilligt från skogsproduktion.

Motionären anser också att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald inte ska sänkas i enlighet med regeringens förslag förrän det finns ett tydligt delmål för att nå det övergripande miljömålet Levande skogar för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen.

Vissa kompletterande uppgifter

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Näringsutskottet har gett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och den motion som har väckts med anledning av propositionen. Miljö- och jordbruksutskottet har sedermera avgivit ett yttrande (yttr. 2009/10:MJU2y). Yttrandet är avgränsat till propositionen och yrkandena 4–6 i motionen i de delar som berör miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde (se bilaga 2). Av yttrandet framgår att utskottet inte har

något att invända mot förslagen i propositionen och att det avstyrker de ovannämnda motionsyrkandena. Yrkandena följs upp i tre avvikande meningar (s, v, mp respektive v, mp)

Politikens inriktning för företag med statligt ägande

Regeringen lämnar varje år en skrivelse till riksdagen med en redogörelse för förvaltningen av statens företagsägande. Den senaste skrivelsen lämnades i juli 2009 (skr. 2008/09:120). I den verksamhetsberättelse som utgör huvuddelen av skrivelsen redogör regeringen i avsnittet om statens ägarpolicy för sin inställning i viktiga principfrågor som rör förvaltningen av de statligt ägda företagen.

Det framgår bl.a. att en ansvarsfull och professionell ägare bör ta ansvar för frågor om hållbar utveckling, som t.ex. frågor som rör etik, miljö, mänskliga rättigheter, jämställdhet och mångfald. De statligt ägda företagen ska vara föredömen och ligga i framkant i arbetet med dessa frågor.

Styrelsen ansvarar för att företaget har en genomtänkt och förankrad policy och strategi för att hantera miljöhänsyn och socialt ansvarstagande såsom etik, arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, bekämpning av korruption, jämställdhet och mångfald. De statligt ägda företagen förväntas bedriva ett aktivt arbete i dessa frågor i de egna företagen och i samarbete med affärspartner, kunder och leverantörer.

I november 2007 beslutade regeringen om riktlinjer för extern rapportering som bl.a. innefattar krav på att de statligt ägda företagen ska presentera en hållbarhetsredovisning. Denna redovisning är ett verktyg för att driva arbetet med frågor som rör hållbar utveckling samt miljömässigt och socialt ansvar framåt genom att det bedrivs ett systematiskt arbete med tydlig rapportering och uppföljning.

Om miljö kvalitetsmålet Levande skogar

På flera håll i detta betänkande omnämns miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Levande skogar består av fyra delmål, varav ett är långsiktig skydd av skogsmark. Detta delmål innebär att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till 2010. Den formellt skyddade skogsmarksarealen nedanför det fjällnära området ska bestå av 320 000 hektar naturreservat, 30 000 hektar biotopskyddsområden och 50 000 hektar naturvårdsavtal. Dessutom ska minst 500 000 hektar skyddas genom s.k. frivilliga avsättningar från skogsägare (informellt skydd).

Sveaskogs verksamhet enligt bolagsordningen

Sveaskogs verksamhet beskrivs i bolagsordningen. Enligt denna (3 §) är föremålet för bolagets verksamhet att äga och förvalta fast och lös egendom samt att bedriva skogsbruk och skogsindustri samt därmed förenlig

verksamhet. Bolaget ska medverka till att markbyten underlättas genom såväl förvärv som försäljningar och bidra till en ökad konkurrens på virkesmarknaden i avsikt att skapa en bättre virkesförsörjning för köpsågverken och andra aktörer. Bolaget ska i sin verksamhet beakta naturvårdshänsyn, vilt och faunavård. Vidare ska Sveaskog genom försäljning av mark möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt jord- och skogsbruk, särskilt i glesbygd, samt därutöver bedriva verksamhet inom området naturbaserad turism, i första hand genom upplåtelse av mark och vatten till entreprenörer. Verksamheten ska bedrivas på marknadsmässiga villkor.

På Sveaskogs webbplats sägs att skogen med dess tillgångar är bolagets kärnverksamhet. Fokus är på skogsskötsel, försäljning av produkter från skogen och utveckling av skogens övriga värden, t.ex. upplåtelser för jakt, fiske och naturupplevelser.

Ur Sveaskogs års- och hållbarhetsredovisning

Allmänt

Även i Sveaskogs senaste års- och hållbarhetsredovisning klasrgörs att skogen är bolagets kärnverksamhet. Därför kommer företaget på sikt att gå ur ägandet i intressebolaget Setra Group AB. Det ska ske på ett ansvarsfullt sätt.

Vidare beskriver bolaget sin position på virkesmarknaden som en oberoende aktör med ett stort skogsinnehav som är en attraktiv samarbetspartner. Det framgår att bolaget samarbetar med ca 140 kunder, som alla har specifika behov av sortiment och flöden. Genom att erbjuda leveranser av sågtimmer, massaved och biobränsle med hög kvalitet och på ett kostnads-effektivt sätt sägs Sveaskog kunna stärka kundernas konkurrenskraft.

Bolaget framhåller sin höga ambition vad gäller kvalitet i skogsvård och skogsskötsel. All bolagets skog är certifierad enligt svensk s.k. FSC-standard (FSC = Forest Stewardship Council). Skogs- och naturvård ses som en investering för att öka värdet på skogen och för att utveckla nyttan inom alla dess användningsområden.

Bolaget sägs sträva efter ett s.k. multinyttjande av skogen med skogsbruk, vindkraft, naturturism och friluftsliv sida vid sida. Mer än 100 vindkraftverk är redan i drift eller under byggnation av andra aktörer på Sveaskogs marker, och nya avtal tecknas med företagare inom naturturism. Därigenom uppges Sveaskog bidra till affärs- och arbetstillfällen samtidigt som skogslandskapet görs tillgängligt för fler människor.

Sveaskogs vision och strategiska inriktning

I års- och hållbarhetsredovisningen framhålls att för att säkra skogens ekonomiska värden sköter bolaget skogen så att den växer och producerar råvara av högsta kvalitet. Avkastningen på skogskapitalet ökas genom att man utvecklar användningen och värdet på både skogsmarken och skogsråvaran. Det görs inom affärsverksamheten men också som initiativtagare i

utvecklingsprojekt som på sikt kan öka skogens konkurrenskraft. Sveaskog ska vara ett föredöme och bidra till en hållbar utveckling – ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Bolaget sägs sträva efter att öka den ekonomiska avkastningen på ett sätt som samtidigt skapar sociala och ekologiska mervärden.

Genom att man upplåter attraktiva skogsområden för jakt, fiske och naturturism skapas affärsmöjligheter för lokala företagare samtidigt som skogens sociala värden säkras i form av nya arbetstillfällen och ett skogslandskap som är öppet för alla.

Sveaskogs hållbarhetsarbete utgår från områdena ekonomiskt, miljömässigt och socialt ansvar. Den interna styrningen sker genom en uppförandekod, policyer, riktlinjer och mål. Utifrån ägarens riktlinjer har bolaget formulerat en koncernidé som lyder: *Sveaskog ökar avkastningen på skogskapitalet genom att på ett hållbart sätt utveckla nyttan inom skogens alla användningsområden.*

Utgångspunkten för alla satsningar sägs vara bolagets vision. Denna lyder: *Sveaskog ska vara främst på att utveckla skogens värden.*

Sveaskog arbetar långsiktigt med följande strategiska inriktning:

- bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk
- vara en innovativ och pålitlig partner
- öka produktiviteten i skogsbruket
- utveckla användningen av skogsmark och skogsråvara
- utveckla biobränsleaffären
- främja naturturism.

Baserat på av ägaren beslutade mål, Sveaskogs vision och strategi samt principerna för hållbar utveckling har bolaget utvecklat övergripande mål för ekonomi, miljö och socialt ansvar.

Uppdrag och riktlinjer från ägaren

I sin års- och hållbarhetsredovisning uttolkar Sveaskog sitt uppdrag på följande sätt:

- *Bedriva ett föredömligt skogsbruk.* Sveaskog ska förvalta statens skogar föredömligt ur produktions- och miljösynpunkt för att trygga en långsiktigt ekologiskt och produktionsmässigt hållbar utveckling. Verksamheten ska bedrivas på marknadsmässiga grunder och generera avkastning minst i nivå med jämförbara verksamheter.
- *Bidra till ökad konkurrens på virkesmarknaden.* Sveaskog ska vara en oberoende aktör på virkesmarknaden och behandla alla kunder på ett affärsmässigt och likvärdigt sätt. Bolaget ska bidra till ökad konkurrens och vitalisera virkesmarknaden, dels genom att vara en handlande aktör på marknaden, dels genom att ha en fristående roll relativt pappers- och massaindustrin. Bolaget säger sig välja kunder och hantera alla kundrelationer utifrån marknadsmässiga principer.

- *Förstärka enskilt skogsbruk.* Sveaskog ska verka för att erbjuda omarronderings- och tillköpsmöjligheter av mark i syfte att förstärka det enskilda skogsbruket. I försäljningsaktiviteterna ska glesbygden prioriteras. På sikt ska försäljningen omfatta 5–10 % av arealen vid Sveaskogs bildande.
- *Tillhandahålla ersättningsmark.* Sveaskog ska tillhandahålla ersättningsmark till staten i samband med bildandet av naturreservat och markavsättningar för andra allmännyttiga ändamål. All överföring av mark ska ske till marknadsmässiga priser.
- *Bidra till naturturism.* Möjligheter till upplevelser av olika slag, baseerade på skogen och dess resurser, skapar förutsättningar för Sveaskog att bedriva en utökad verksamhet inom området naturturism, rekreation och upplevelser, främst genom upplåtelse till entreprenörer. Verksamheten ska bedrivas på marknadsmässig grund.
- *Avyttra skogsindustriell verksamhet.* Ägarens ambition är inte att vara långsiktig ägare till industriell verksamhet inom det skogliga området. Därför ska det befintliga ägandet av skogsindustri inom Sveaskog utplaceras i nya strukturer. I arbetet med att förändra ägarstrukturer ska Sveaskog säkerställa möjligheterna att få ut ett bra värde för tillgångarna. Sveaskogs strategi är att gå ur ägandet i Setra och att göra det på ett ansvarsfullt sätt. Så länge Sveaskog har intressen i Setra kvar står ambitionen att fortsätta att utveckla och stärka företagets konkurrenskraft.

Sveaskog som aktör på virkesmarknaden

Sveaskog svarar för 15 % av omsättningen på den svenska virkesmarknaden. År 2009 levererade Sveaskog 10,8 miljoner kubikmeter sågtimmer, massaved och biobränsle, varav 39 % var sågtimmer, 41 % massaved, 12 % biobränsle och 8 % flis. Bolaget anger att man är den enda rikstäckande biobränsleleverantören på marknaden. Sveaskogs försäljning av biobränsle motsvarar 2,7 TWh. Planen är att leverera 4 TWh 2013.

Bolagets kunder är i första hand sågverk och trämekanisk industri, pappers- och massaindusti samt energiföretag. Rörelseresultatet 2009 har påverkats positivt av att Sveaskog i den totala försäljningsvolymen har en ökad andel sågtimmer och en högre andel egen skog.

Sveaskog anser att bolagets position på virkesmarknaden gör det till en attraktiv partner för såväl kunder som virkesleverantörer. Som oberoende aktör, fristående från skogsindustrin, anser Sveaskog att företaget vitaliserar och ökar konkurrensen på virkesmarknaden.

Vidare anges att bolaget tack vare väl utarbetade affärsrutiner och informationssystem effektivt kan hantera stora och små virkesflöden på både kort och lång sikt. Genom att kombinera uttag från egen skog med virkesköp, import och byten från externa källor anser bolaget att det bidrar till effektivare råvaruflöden. Virkesköpen ger bolaget möjlighet att leverera olika typer av råvara till den industri som ligger i närheten av bolagets

skogar. Genom att bidra till att det finns en stark skogsindustri med korta transportavstånd för råvaran hoppas bolaget kunna säkra och utveckla det långsiktiga värdet på de egna skogarna.

Bolaget samarbetar med ca 8 000 skogsägare – företrädesvis enskilda skogsägare – som inte har egna resurser för avverkning och transport. I merparten av bolagets virkesköp ingår även att Sveaskog svarar för skogsbruksplanläggning, avverkningsplanering, avverkning, transporter, markberedning och återbeskogning.

Genom att agera som virkesköpare anser bolaget att det har bidragit till en ökad transparens och till förbättrad konkurrens om virket. Det är, enligt bolaget, till nytta för alla skogsägare och innebär sänkta transportkostnader för bolagets kunder och minskad belastning på miljön. Kostnadseffektiva transport- och logistiklösningar är nödvändiga för att stärka konkurrenskraften för såväl skogsbruket som skogs- och träindustrin.

I särskilda riktlinjer för inköp anges hur bolaget ska tillämpa och upprätthålla en god affärsmoral och ett professionellt uppträdande.

Om Setra Group AB

Sveaskog AB äger, som tidigare har nämnts, 50 % av Setra Group AB. Setra är Sveriges största träindustriföretag och erbjuder träprodukter för inredning och byggnation baserade på miljöcertifierad råvara. Företaget är även en betydande aktör på den europeiska marknaden. Företaget omsätter drygt 5 miljarder kronor och har ca 1 200 anställda och ca 2 200 aktieägare. De största aktieägarna är förutom Sveaskog AB (50 %) Skogsägarna Mellanskog ekonomisk förening (26,5 %) och LRF, Lantbrukarnas Ekonomi AB (22,5 %). Övriga aktieägare äger ca 1 % av bolaget.

Sveaskogs naturvårdsarbete

Sveaskog använder flera olika instrument i sitt naturvårdsarbete. Dessa är bl.a. följande.

- *Naturhänsyn i produktionsskogar.* Produktionsskogar kallas de skogar där bolaget bedriver skogsbruk. Sveaskogs produktionsskogar omfattar 85 % av företagets produktiva skogsmark eller totalt 2,8 miljoner hektar. I produktionsskogarna arbetar bolaget med naturvård genom att prioritera rätt naturhänsyn vid avverkning och olika skötselåtgärder.
- *Ekoparker.* Ekoparker är stora sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden. Sveaskog har beslutat om 36 ekoparker, vilket motsvarar 5 % av bolagets produktiva skogsmark eller totalt 175 000 hektar. Av ekoparkernas totala areal skyddas drygt 100 000 hektar som renodlad naturvårdsareal genom juridiskt bindande ekoparksavtal med Skogsstyrelsen.

- *Naturvårdsskogar.* Cirka 10 % av Sveaskogs produktiva skogsmark nedanför fjällen och utanför ekoparkerna är s.k. naturvårdsskogar. Dessa är avsatta som renodlad naturvårdsareal. I avsättningen av naturvårdsskogar prioriteras skogar med höga naturvärden.

Sveaskog har som mål att 20 % av skogsmarken nedanför fjällskogsregionen ska avsättas för naturvård.

Kontinuitetsskogsbruk

Med anledning av vad som sägs i motionen kan nämnas att Sveaskog, för att öka kunskapen om alternativa skogsbruksmetoder, har initierat ett försök med kontinuitetsskogsbruk på ca 3 000 hektar i tre områden i landet. Kontinuitetsskogsbruk innebär att man bara avverkar enstaka träd och att ytan inte kalavverkas. Alternativa brukningsmetoder av detta slag är, enligt bolaget, dock främst intressanta på marker där den ekonomiska avkastningen från virkesproduktionen inte står i fokus. Sveaskogs grundinställning är att så länge det saknas vetenskapligt stöd för metoden används den bara i mindre skala.

Vindkraft och biobränsle

Av regeringens skrivelse med 2009 års redogörelse för företaget med statligt ägande (skr. 2008/09:120) framgår att Sveaskog har tecknat ett flerårigt avtal med Fortum om leverans av biobränsle. Affärens värde uppgår till 55–60 miljoner kronor per år och är den största i Sverige hittills inom segmentet. Vidare har bolaget tecknat avtal med det tyska vindkraftsföretaget WPD, som ger dem nyttjanderätt för etablering av vindkraftverk. Samarbetet omfattar 2 000 hektar mark i mellersta Sverige. Satsningen kan resultera i 29 vindkraftverk med en total effekt på 58 MW.

I skrivelsen sägs också att Sveaskog och Naturvårdsverket har tecknat avtal om att ca 70 000 hektar av Sveaskogs produktiva skogsmark kan avsättas som naturreservat utan ekonomisk ersättning för bolaget. De mer än 400 naturskogsområdena som avsätts håller mycket höga naturvärden. Totalt motsvarar de aktuella områdena 40 % av den återstående arealen formellt reservatsskyddad skogsmark inom miljömålet Levande skogar.

Sveaskogs klimatarbete

Sveaskog anger att ett effektivt skogsbruk kan skapa positiva effekter i arbetet med att minska klimatpåverkan i flera dimensioner. Skogen binder koldioxid genom fotosyntesen och minskar koldioxiden i atmosfären. Träprodukter kan ersätta stål, cement och andra material i byggen. Det sparar de koldioxidutsläpp som genereras i produktionen av andra byggnadsmaterial. Avverkningsrester från skogen blir biobränsle som kan ersätta fossila bränslen i förbränningsprocesser.

Genom ett delägarskap (19,9 %) i biodieselföretaget Sun Pine i Piteå tillsammans med Preem, Södra och utvecklingsföretaget Kiram deltar Sveaskog i ett industrisamarbete för att producera biodrivmedel baserat på tallolja. Tallolja är en biprodukt från massa- och pappersbruken som omvandlas till biodiesel. Mellan 65 och 70 % av råvaran blir diesel. Resten omvandlas till tallbeckolja, en produkt som kan användas som bränsle i skogsindustriella processer.

Den kontinuerliga produktionen av råtalldiesel inleddes i april 2010, och hela anläggningen tas i full drift senare i år. När anläggningen är fullt intrimmad väntas den kunna producera omkring 100 000 kubikmeter biodiesel varje år.

Sveaskogs försäljning av mark

Av propositionen framgår att Sveaskogs uppdrag att stärka enskilt skogsbruk ska fortgå till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002 är avyttrad. Enligt årsredovisningen hade Sveaskog vid utgången av 2009 sålt totalt 260 754 hektar, vilket motsvarar ca 6 % av markinnehavet vid programmets inledning 2002.

Sveaskogs ekonomiska mål

De nuvarande ekonomiska målen för Sveaskog gäller från januari 2007 och rör följande områden:

- Direktavkastning: mer än 3,5 %
- Avkastning på operativt kapital: mer än 7 %
- Avkastning på eget kapital: mer än 6 %
- Räntetäckningsgrad: mellan 1,5 och 2,5
- Skuldsättningsgrad: mellan 0,3 och 0,7
- Utdelning: minst 60 % av resultatet efter skatt

Av propositionen framgår att nya ekonomiska mål kommer att fastställas för Sveaskog om riksdagen beslutar om ett förändrat uppdrag för bolaget. Enligt uppgift från Näringsdepartementet ses de ekonomiska målen för de statliga bolagen över löpande. Ändringar av målen kan bli aktuella som en följd av förändringar i omvärlden eller, som i detta fall, på grund av ett förändrat uppdrag.

En extra bolagsstämma som ska ta ställning till nya ekonomiska mål för Sveaskog planeras till hösten 2010.

Tidigare riksdagsbehandling

Näringsutskottet har vid ett flertal tillfällen under de senaste åren behandlat frågor om statliga bolags skogsinnehav och om att det bör klargöras för verk med skogsinnehav hur dessa ska agera för att staten ska stärka sitt ansvar för naturvård och övriga kollektiva nyttigheter i skogssektorn. Enligt motioner borde Sveaskog, liksom andra statliga skogsägare, ges tyd-

ligare riktlinjer med syftet att stärka naturvärden och de sociala värden och kulturmiljövärden som finns i skogen (se bl.a. bet. 2007/08:NU4). I en reservation (v) sades att regeringen genom ägardirektiv och andra instruktioner borde ge Sveaskog riktlinjer för att stärka naturvärden och de sociala värden och kulturmiljövärden som finns i skogen.

Hösten 2008 behandlade utskottet en motion (v) om att regeringen borde ta fram en ny strategi för Sveaskog (bet. 2008/09:NU4). I betänkandet redovisade utskottet att det hösten 2007 hade avslagit ett motionsyrkande (v) om en utredning av frågan om ett samlat statligt ägande av skog (bet. 2007/08:NU4). Vidare redovisades bolagets verksamhetsinriktning så som den beskrivs i bolagsordningen. I sitt ställningstagande såg utskottet inte något behov av att riksdagen skulle göra uttalanden om styrningen av ett enskilt bolag. Motionen avstyrktes.

Vid näringsutskottets senaste behandling av frågor om statligt ägda bolag fanns inga motioner som specifikt avsåg Sveaskog (bet. 2009/10:NU4).

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat frågor om skydd av skogsmark vid flera tillfällen. Utskottets uppfattning kring dessa frågor framgår av yttrandet i bilaga 2.

Konkurrensverket om virkesmarknadens funktion

Under 2003 fick Konkurrensverket ta emot synpunkter på Sveaskogs agerande i norra Sverige. Då uppstod misstankar om att företaget missbrukade sin dominerande ställning i Norrbotten och norra Västerbotten genom att binda massa- och pappersindustrin med s.k. fullförsörjningsavtal samt genom att villkora köpsågverkens leveranser av sågtimmer med återleveranser av massaved och cellulosafällis.

Konkurrensverket tog initiativ till en granskning av Sveaskogs avtal och påstådda beteende. Under granskningen förändrades avtalen på marknaden, vilket bidrog till att konkurrensen ökade. Mot bakgrund av detta beslutade verket att lägga ned utredningen. I samband med beslutet framhöll Konkurrensverket att det hade för avsikt att följa upp utvecklingen på virkesmarknaden i syfte att säkerställa fortsatt marknadsöppning. Enligt uppgift följer verket löpande utvecklingen, men någon fördjupad granskning har inte gjorts.

Riksrevisionens granskning av Sveaskog

Inledning

Den 11 maj 2010 presenterade Riksrevisionen en granskning av Sveaskog. Det övergripande syftet med granskningen var att bedöma om bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med riksdagens beslut och intentioner. Granskningen fokuserar på styrningen av bolaget och genomfördes med utgångspunkt i följande frågor:

- Bedriver bolaget verksamhet enligt riksdagens beslut och intentioner?
- Har regeringen styrt bolaget i enlighet med riksdagens uppdrag och mål?
- Hur arbetar bolaget med att fullfölja sina uppdrag enligt ägarförvaltningens riktlinjer och övrig reglering?

Riksrevisionens övergripande slutsats är att Sveaskog inte i alla delar utför sitt uppdrag enligt riksdagens intentioner och att regeringen inte i alla delar styr bolaget i enlighet med riksdagens uppdrag.

Riksrevisionen anser att regeringens nuvarande förslag till nytt uppdrag för Sveaskog förtydligar uppdraget och minskar risken för målkonflikter, men att problemen med industriägandet och bolagets roll på virkesmarknaden kvarstår. Riksrevisionens slutsatser redovisas kortfattat i följande avsnitt.

Sveaskog har inte gjort tillräckligt för att avyttra sin industri

Riksrevisionen anser att det kan ifrågasättas om Sveaskogs fortsatta ägande av Setra Group AB ligger i linje med riksdagens beslut. Sveaskog framhäver att de planerar att sälja sin andel i Setra men att bolaget väntar på rätt tillfälle. Anledningarna till att Sveaskog inte har sålt sin andel i Setra är enligt Riksrevisionens bedömning flera:

- Setra har strategisk betydelse för Sveaskog som köpare av virke i närheten av bolagets skogsinnehav.
- Sveaskog har inte prövat möjligheten att försöka sälja sin andel genom att dela upp sågverken.
- Sveaskog har inte velat sälja till de stora skogsbolagen.
- Sveaskog har önskat bidra till en strukturomvandling av sågverksnäringen.

Riksrevisionen konstaterar att det har funnits målkonflikter mellan uppdraget att sälja skogsindustrin och kravet på affärsmässighet. Regeringen understryker i den nu aktuella propositionen att Sveaskog ska sälja sin andel av sågverken. Vidare noterar Riksrevisionen att riksdagen beslutade att Sveaskog skulle sälja skogsindustrin redan 2001 men att regeringen inte närmare anger vilka prioriteringar som ska gälla vid en försäljning av Setra.

Sveaskog är inte en oberoende aktör och fullgör inte uppdraget att öka konkurrensen på virkesmarknaden

En av riksdagens intentioner med att bilda det statliga skogsbolaget Sveaskog var att bolaget skulle vara en oberoende aktör på virkesmarknaden och bidra till att öka konkurrensen. Att vara en oberoende aktör innebär enligt regeringen och ledningen i Sveaskog att inte äga industri. Sveaskog äger emellertid 50 % i Setra. Riksrevisionens analys visar dessutom att Sveaskog säljer stora volymer virke till Setra som aldrig säljs på virkesmarknaden. Riksrevisionen anser därför att Sveaskog inte kan betraktas som en oberoende aktör på virkesmarknaden.

Enligt ägarförvaltningen och ledningen i Sveaskog fullgör bolaget uppdraget att bidra till ökad konkurrens genom sin blotta existens. Denna tolkning av uppdraget är, enligt Riksrevisionen, inte den enda möjliga. Ökad konkurrens kan också bidra till att virke säljs på virkesmarknaden så att köpsågverken bättre kan tillgodose sina råvarubehov. Enligt denna definition kunde Sveaskog ha gjort mer för att öka konkurrensen, eftersom stora mängder virke säljs direkt till intresseföretaget Setra och inte på den öppna marknaden. Riksrevisionen anser att det finns målkonflikter mellan uppdraget att vara en oberoende aktör och kravet på affärsmässighet.

Sveaskog har inte erbjudit ersättningsmark till större skogsägare

Sveaskog ska erbjuda ersättningsmark till skogsägare när staten har valt ut deras marker för samhällsnyttiga insatser, bl.a. naturreservat. Bolaget erbjuder dock ersättningsmark enbart till mindre markägare, trots att riksdagen inte har begränsat uppdraget. Ett av skälen till köpet av Assi Domän 2001 var att underlätta uppdraget att erbjuda ersättningsmark. Riksrevisionen konstaterar att det finns målkonflikter som kan ha påverkat Sveaskogs begränsning av uppdraget.

Sveaskogs begränsning till mindre markägare har, enligt Riksrevisionen, återkommande kritiserats av stora markägare, Naturvårdsverket och Statskontoret. Regeringen har fram till 2010 angett att tolkningen av uppdraget är en fråga för Sveaskogs styrelse. Riksrevisionen kan i granskningen konstatera att Sveaskogs restriktiva policy riskerar att försvåra uppfyllandet av de uppsatta miljömålen. I den nu aktuella propositionen föreslås emellertid att produktiv skogsmark överförs till en markbank för att staten ska kunna byta till sig skyddsvärd skogsmark från större privata skogsägare som ett led i att nå reservatsmålet i Levande skogar.

Sveaskog har definierat glesbygdsbor snävt

Sveaskog fick 2001 i uppdrag att sälja mark till enskilda i glesbygd. Fram till 2010 har bolaget definierat glesbygdsbor snävt och ansett att försäljning bara ska gälla personer som bor eller har skogsegendom i den kommun där marken säljs. Den nya tolkningen av glesbygd som gäller från 2010 är vidare och ger alla boende i ett visst län möjlighet att köpa skog inom länet.

De ändringar som bolaget har genomfört fr.o.m. 2010 kommer sannolikt att öka möjligheterna för enskilda att förvärva mark. Riksdagens beslut är dock svårtolkat. Riksrevisionens bedömning är att det kan finnas andra, mer effektiva sätt att uppnå lokal utveckling i glesbygd.

Sveaskog fullgör inte alla sina uppdrag enligt regeringens riktlinjer

Riksrevisionens granskning visar att bolaget inte i alla delar agerar i linje med regeringens krav på affärsmässighet. Myndigheten lyfter fram bolagets beslut att avstå från krav på ersättning i en överenskommelse med Naturvårdsverket om att bilda naturreservat på bolagets mark 2008.

Naturvårdsverkets uppfattning är att Sveaskog med största sannolikhet skulle ha haft rätt till s.k. intrångsersättning. Sådan ersättning utgör normalt 80–90 % av marknadsvärdet. Trots att bolaget i underlaget till styrelsen inför överenskommelsen angav ett marknadsvärde på 2,9 miljarder kronor, avstod Sveaskog från krav på ersättning.

Regeringen anser att Sveaskog med överenskommelsen har uppfyllt uppdraget att vara ett föredöme på miljöområdet. Riksrevisionen är dock av den uppfattningen att styrelsens beslut att avstå från krav på ersättning inte ligger i linje med uppdraget att bedriva verksamheten på marknadsmässiga villkor. I det fallet Sveaskog skulle bortse från affärsmässighet skulle regeringen ha givit Sveaskog ett formellt uppdrag att ingå överenskommelsen utan krav på ersättning. Ett mer transparent sätt, som skulle överensstämma med principerna om bruttoredovisning i den s.k. budgetlagen (1996:1059), hade varit att regeringen föreslagit riksdagen att anvisa ett anslag så att Naturvårdsverket skulle få möjlighet att lämna intrångsersättning till Sveaskog. Regeringen hade därefter kunnat begära motsvarande belopp i utdelning av Sveaskog.

Regeringens styrning är passiv och inte synlig

Riksrevisionen konstaterar att regeringens styrning har varit passiv när det gäller att följa upp om Sveaskog fullgör sitt uppdrag. Regeringen har inte säkerställt att Sveaskog har gjort tillräckliga insatser för att sälja sin andel i Setra. Vidare påpekas att regeringen inte har utvärderat hur ägandet i Setra har påverkat Sveaskogs roll på virkesmarknaden. Riksrevisionen anser att regeringen inte har säkerställt att Sveaskog är en oberoende aktör och att bolaget har bidragit till att öka konkurrensen på virkesmarknaden.

Regeringen har först 2010 tagit initiativ till att ändra Sveaskogs fastighetspolicy, som innebär att bolaget enbart erbjuder ersättningsmark till mindre markägare. Riksrevisionen bedömer att regeringens förslag om en markbank sannolikt kan bidra till att uppfylla miljömålet Levande skogar. Regeringen kunde emellertid ha agerat tidigare för att ändra bolagets policy att inte erbjuda ersättningsmark till större skogsägare. En fråga som kvarstår är också hur behovet av ersättningsmark i framtiden ska lösas, eftersom Sveaskogs uppdrag på detta område föreslås upphöra.

Regeringen har inte i tillräcklig utsträckning konkretiserat Sveaskogs särskilda uppdrag i bolagsordningen eller andra styrdokument. Regeringen har inte heller tydligt prioriterat mellan Sveaskogs särskilda uppdrag.

Riksdagen har beslutat att Sveaskog som övergripande mål ska vara en förebild på miljöområdet, men regeringen har inte specificerat vad detta innebär. För att bolaget ska vara ett föredöme inom miljöområdet anser Riksrevisionen att Sveaskog måste agera utöver kraven i skogsvårdslagen (1979:429). Här har bolaget fått liten vägledning av regeringen.

De ekonomiska målen är rimliga, men det är oklart hur de påverkas av Sveaskogs särskilda uppdrag

Riksrevisionens bedömning är att Sveaskogs strategiska inriktning återspeglas och fångas upp i bolagets ekonomiska mål som regeringen formulerat. Det är däremot oklart i vilken omfattning Sveaskogs särskilda uppdrag och ägandet i Setra påverkar de ekonomiska målen. Både Setra och markförsäljningarna är inkluderade i de avkastningsrelaterade nyckeltalen trots att Sveaskog inte ska vara långsiktig ägare till industri, och markförsäljningarna är av extraordinär karaktär och inte en del i Sveaskogs långsiktiga strategi. För att få måltal som är jämförbara över tid vore det relevantt att regeringen hade exkluderat markförsäljningarna och Setra i de avkastningsrelaterade nyckeltalen.

Riksrevisionen konstaterar att det i regeringens förslag till förändrat uppdrag för Sveaskog ingår att fastställa nya ekonomiska mål.

Riksrevisionens rekommendationer till regeringen

Mot bakgrund av de ovan refererade slutsatserna ger Riksrevisionen följande rekommendationer till regeringen:

- Se till att bolaget fullgör sitt uppdrag i enlighet med riksdagens beslut.
- Säkerställ att Sveaskog blir en oberoende aktör på virkesmarknaden.
- Redovisa hur ett eventuellt framtida behov av ersättningsmark för samhällsnyttiga insatser ska lösas.
- Precisera vad det innebär för Sveaskog att vara ett föredöme inom miljö och hållbar utveckling.
- Formulera ekonomiska mål som tydligt tar hänsyn till vad de särskilda uppdragen kostar och som exkluderar industriägande och markförsäljningar.

Riksrevisionens rekommendationer till Sveaskog

- Öka insatserna för att avveckla ägandet i Setra, i syfte att stärka förutsättningarna för Sveaskog att agera som en oberoende aktör på virkesmarknaden, öka konkurrensen på marknaden och förse fler köpsåverk med virke.
- Tydliggör bolagets avvägningar mellan miljöhänsyn och kravet på affärsmässighet.

Sveaskogs syn på Riksrevisionens slutsatser

Inledning

Sveaskog har i en skrivelse till utskottet daterad den 11 maj 2010 kommenterat Riksrevisionens ovan redovisade slutsatser. Bolagets uppfattning redovisas nedan.

Om ägandet i Setra Group AB

Sveaskog har tillsammans med övriga delägare i Setra löpande arbetat med frågan om ägarbreddning. Åren 2007 och 2008 genomfördes en omfattande process för börsnotering av Setra, som dock fick avbrytas på grund av att såväl träindustri- som finansmarknaden försämrades och att Setras resultat rasade. Därefter har ägarna fokuserat på att återskapa lönsamheten i bolaget för att kunna genomföra en framgångsrik ägarbreddning. Sveaskogs mål är att gå ur delägandet i Setra på ett ansvarsfullt sätt som möjliggör att få ut ett bra värde för den tillgång som bolaget utgör.

Om Sveaskogs roll på marknaden

Sveaskog är en oberoende aktör på marknaden som fritt, och utan hänsyn till någon industri, väljer vilka kunder bolaget vill samarbeta med. Många av kunderna är köpsågverk eller skogsindustrier som inte äger egen skog. För dessa är Sveaskog en viktig partner. Genom att Sveaskog kompletterar virke från egen skog med import och inköp från andra skogsägare kan bolaget erbjuda kunderna stora och jämna flöden av specifika virkessortiment.

Sveaskog delar inte Riksrevisionens uppfattning att det virke som Sveaskog säljer till Setra "inte kommer ut på marknaden" eller att Sveaskog genom ägandet i Setra inte är oberoende eller bidrar tillräckligt till att öka konkurrensen på marknaden. Setra är en stor aktör på virkesmarknaden, ett köpsågverk som inte äger egen skog. Sveaskog har affärsmässiga leveransavtal med Setra och kommer med största sannolikhet att sälja virke till Setra även när Sveaskog inte längre har ägarandelar i bolaget.

Om ersättningsmark

Sveaskog tillhandahåller ersättningsmark efter förfrågan från Naturvårdsverket. Det är alltså Naturvårdsverket som styr hur mycket ersättningsmark myndigheten vill köpa av Sveaskog för att erbjuda skogsägare. Enligt ett avtal mellan Sveaskog och Naturvårdsverket erbjuds ersättningsmark endast till enskilda skogsägare. Detta avtal tecknades mot bakgrund av bedömningen att de stora skogsindustri-bolagen har och förväntas ta ett delat ansvar för uppfyllandet av miljökvalitetsmålet Levande skogar. Förutom att tillhandahålla ersättningsmark har Sveaskog avsatt 20 % av den egna produktiva skogsmarken som naturvårdsareal och gjort en överenskommelse med Naturvårdsverket om upplåtelse av 70 000 hektar mark för

bildande av naturreservat. Att beskriva situationen som att Sveaskogs restriktiva policy riskerar att försvåra uppfyllandet av miljö kvalitetsmålet Levande Skogar anser Sveaskog vara missvisande.

I den nu aktuella propositionen föreslås att Sveaskog ska dela ut 100 000 hektar skogsmark till Naturvårdsverket för användning som ersättningsmark till både enskilda skogsägare och skogsindustri bolag. Sveaskog bedömer att detta bidrar väsentligt till uppfyllandet av miljö kvalitetsmålet Levande skogars delmål om formellt skydd av skogsmark. Regeringens förslag om att uppdraget som rör ersättningsmark ska avslutas kommer att minska risken för målkonflikter i Sveaskogs verksamhet.

Om markförsäljning för att stärka enskilt skogsägarande

Sveaskog har sedan 2002 till marknadsmässiga priser sålt drygt 260 700 hektar mark till ca 1 700 privatpersoner. Arealen motsvarar ca 6 % av det egna skogsinnehavet. Skogsmark har sålts till skogsägare och boende i alla kommuner där Sveaskog har mark. Bolaget anser att uppdraget hittills har genomförts framgångsrikt. Sveaskog har använt två olika försäljningsmodeller, en för södra Sverige där Sveaskog har mindre mark och där efterfrågan är större och en för norra Sverige där situationen är den omvända. Från och med 2010 har bolaget en enhetlig modell i hela landet, där all mark säljs via anbuds förfarande och där alla som bor eller äger en skogsfastighet i det län där fastigheten ligger kan köpa mark. Det nya försäljnings sättet ger fler möjlighet att lägga anbud. Sveaskog gör bedömningen att denna försäljning väsentligt bidrar till att stärka det enskilda skogs bruket.

Marknadsmässighet i samband med en överenskommelse om naturreservat

Sveaskog gjorde 2008 en överenskommelse med Naturvårdsverket om upplåtelse av ca 70 000 hektar mark för bildande av naturreservat. Riksrevisionen menar att Sveaskog i denna överenskommelse inte följde kraven på marknadsmässighet då Sveaskog avstod från krav på ekonomisk ersättning. Sveaskog anser att detta är en felaktig slutsats av flera skäl. Sveaskog har inte sålt eller överlåtit marken till Naturvårdsverket. Marken finns kvar i Sveaskogs ägo, och enligt överenskommelsen har länsstyrelserna möjlighet att besluta om inrättande av naturreservat samt om skötselplaner för dessa. De arealer som ingår i överenskommelsen hade av Naturvårdsverket, efter regeringsuppdrag, identifierats och kommunicerats som blivande naturreservat. Sveaskog hade därmed redan flera år före överenskommelsen skrivit ned avkastningen till 0 kr för den aktuella marken.

Virke från kända, blivande naturreservat är omöjligt att avsätta på marknaden till normala priser. Detta skulle kraftigt påverka värderingen av de utpekade reservatsarealerna på en hypotetisk, öppen marknad.

De utpekade reservatsarealerna betingar ett stort marknadsmässigt och profilmässigt värde för Sveaskog så länge de kvarstår i företagets ägo. Därigenom kan de inräknas i de 20 % av företagets produktiva skogsmark som Sveaskog förbundit sig att avsätta för naturvårdsändamål.

Enligt Riksrevisionen är det Naturvårdsverkets uppfattning att Sveaskog med största sannolikhet skulle ha haft rätt till s.k. intrångsersättning om 80–90 % av marknadsvärdet. Sveaskog har uppgifter om att detta inte är Naturvårdsverkets officiella uppfattning.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar inledningsvis ställning till regeringens förslag om ändrat uppdrag för Sveaskog AB och yrkanden i motion 2009/10:N13 (mp) med koppling till det förslaget. Därefter behandlas regeringens förslag om överföring av ersättningsmark. Under rubriken vissa övriga frågor tar utskottet avslutningsvis ställning till återstående motionsyrkanden.

Förändrat uppdrag för Sveaskog

Sveaskog är Sveriges största skogsägare och därmed en betydande aktör både inom det svenska skogsbruket och på virkesmarknaden. Att bruka skog innebär utmaningar när det gäller att göra lämpliga avvägningar mellan skogens ekologiska värden och dess betydelse som virkesproduktionsresurs. På senare tid har dessutom skogens roll inom klimatdebatten fått allt större uppmärksamhet liksom även dess betydelse som källa för olika sociala värden. Sveaskog strävar efter ett s.k. multinyttjande av skogen med skogsbruk, vindkraft, naturturism och friluftsliv sida vid sida.

Sveaskog ska liksom alla andra statligt ägda företag vara ett föredöme vad gäller klimat- och miljöansvar samt socialt ansvar. Samtidigt ska bolaget agera affärsmässigt och effektivt både inom skogsbruket och på virkesmarknaden. Sveaskog ska kunna agera på samma villkor som övriga konkurrenter på marknaden, vilket kan kompliceras av de särskilda uppdrag som bolaget har ålagts. Bolagets storlek och ägarbild ställer särskilda krav på ett agerande som inte bidrar till att konkurrensen snedvrids eller att onödig misstanke därom uppkommer.

Mot bakgrund av skogens betydelsefulla roll i det svenska samhället och Sveaskogs roll som en mycket stor aktör är det viktigt att bolaget har ett tydligt uppdrag som grund för sitt agerande. Detta gör det lättare för bolaget att hantera sådana målkonflikter som förekommer inom bolagets verksamhet när både kommersiella och samhällseliga intressen ska tillgodoses. Ett tydligt definierat uppdrag är även en förutsättning för att ägaren – staten – ska kunna utvärdera Sveaskogs verksamhet. Riksrevisionens nyli-

gen presenterade granskning av bolagets uppdrag understryker också behovet av att det förtydligas. Mot den här bakgrunden välkomnar utskottet att uppdraget förtydligas i linje med vad som föreslås i propositionen.

Beträffande Setra Group AB är det utskottets uppfattning, i likhet med regeringens, att bolaget ska avyttras. Utskottet vill här erinra om sitt ställningstagande redan vid tidpunkten då det nuvarande Sveaskog AB bildades, nämligen att staten genom Sveaskog inte ska vara en långsiktig ägare till industriell verksamhet på det skogliga området. Utskottet vill därtill understryka att det finns en samhällsekonomisk vinst med den förbättrade konkurrens som eftersträvas genom en avyttring av Setra Group AB. Att ha fokus enbart på företagsekonomiska aspekter vid bedömningen av en lämplig tidpunkt för en försäljning gör att de samhällsekonomiska vinsterna av bättre konkurrens inte förverkligas, vilket vore i strid med riksdagens uppdrag.

I motionen föreslås ett övergripande mål för Sveaskog med innebörden att statens skogar ska förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt ekologiskt hållbar utveckling (yrkande 1). Som redan har nämnts ska de statliga bolagen vara föredömen när det bl.a. gäller klimat- och miljöansvar. Med anledning av vad som sägs i motionen bör det även erinras om att det i Sveaskogs bolagsordning slås fast att bolaget i sin verksamhet ska beakta naturvårdshänsyn, vilt och faunavård. Detta har konkretiserats i ett ambitiöst naturvårdsarbete som har beskrivits närmare i betänkandet. I propositionen anger regeringen dessutom att Sveaskogs markinnehav också i fortsättningen bör förvaltas med hänsyn till den biologiska mångfalden, kulturarvet och markernas betydelse för friluftslivet. Utskottet anser att det mot denna bakgrund saknas skäl att tillstyrka förslaget i motionen om ett övergripande mål för Sveaskog.

När det gäller det som anförs i motionen om att staten inte ska avhända sig markbyten som instrument (yrkande 4) vill utskottet i likhet med miljö- och jordbruksutskottet framhålla att de förändringar som föreslås i propositionen inte innebär att staten frånhänder sig markbyten som instrument framöver. Tanken är att staten fortfarande ska ha tillgång till ersättningsmark men utan att behöva involvera Sveaskog.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget till nytt uppdrag för Sveaskog. Motion 2009/10:N13 (mp) avstyrks i berörda delar.

Överföring av ersättningsmark

Miljökvalitetsmålet Levande skogar innefattar ett delmål om långsiktigt skydd av skogsmark. Delmålet innebär att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till 2010.

Som framgår av miljö- och jordbruksutskottets yttrande är överenskomelser om markbyten med stora skogsägare den enda praktiska möjligheten att i rimlig tid nå den resterande delen av delmålet om ett formellt

skydd av skogar. Dagens system för att tillhandahålla ersättningsmark syftar till att underlätta formellt skydd av skogsmark. Systemet har emellertid inneburit en resurs- och tidskrävande process som inte i tillräcklig omfattning har bidragit till att nå miljökvalitetsmålen, i synnerhet inte målet Levande skogar, och det har dessutom varit ineffektivt och förhållandevis kostsamt.

Mot denna bakgrund välkomnar utskottet, i likhet med miljö- och jordbruksutskottet, förslaget i propositionen om ett nytt system för detta ändamål.

Utskottet vill även erinra om att miljö- och jordbruksutskottet har uttryckt sitt stöd för användning av ersättningsmark i betänkande 2009/10: MJU9 Hållbart skydd av naturområden. Miljö- och jordbruksutskottet ansåg att möjligheten till ersättningsmark är bra för att minska skadan för den enskilde när naturreservat bildas. Möjligheten till ersättningsmark bör kunna nyttjas i större omfattning, genom att den också bör erbjudas markägare när skog löses in för naturreservatsbildning med intrångsersättning utan att äganderätten övergår till staten.

Med det anförda tillstyrks propositionen i berörd del.

Vissa övriga frågor

Beträffande det som sägs i motionen om att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald inte bör sänkas förrän det finns ett tydligt delmål för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen (yrkande 6), ansluter sig utskottet till det som anförs i miljö- och jordbruksutskottets yttrande. Där gör utskottet, i likhet med regeringen, bedömningen att det ovannämnda anslaget kan sänkas med 210 miljoner kronor under åren 2011 till 2020 eftersom medel tidigare har avsatts till detta anslag för att nå delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark 2010.

Även när det gäller förslaget i motionen om frivilliga avsättningar av skogsmark (yrkande 5) hänvisar utskottet till miljö- och jordbruksutskottets yttrande. Där framgår bl.a. att markägaren har en frihet att välja vilka delar av marken som ska skyddas och att skyddet kan variera såväl över tiden som geografiskt. Vidare framgår det att kvaliteten på de frivilliga avsättningarna påverkas av flera faktorer, t.ex. markägarnas och deras anlitade organisationers kunskap om vilka områden som utgör tillräckligt höga natur- och kulturvärden samt sociala värden för att räknas in i miljömålet. Samtidigt har vissa arealer som avsatts frivilligt så höga värden att de har utsetts eller kan komma att utses till att bli formellt skyddade. Det senare medför risk för en kvalitetssänkning totalt sett för de frivilliga avsättningarna. Ett offentliggörande av de frivilliga avsättningarna skulle också kunna minska incitamenten hos markägarna att avsätta mark och därmed motverka möjligheten att nå målet, varför Skogsstyrelsen ansåg att ett offentliggörande endast bör ske om markägaren accepterar det. Det poäng-

terades dock också att en acceptans av en transparent redovisning av arealerna till Skogsstyrelsen bör eftersträvas för att möjliggöra en adekvat uppföljning och utvärdering. Utskottet har ingen annan uppfattning än miljö- och jordbruksutskottet och avstyrker därför det berörda yrkandet.

Avslutningsvis avstyrker utskottet yrkandena 2 och 3 i motionen. Utskottet anser inte att Sveaskogs roll som aktör på virkesmarknaden ska begränsas i linje med vad som föreslås i motionen. Utskottet kan därför inte heller finna det motiverat att begränsa Sveaskogs kärnverksamhet till förvaltning och utveckling av det egna skogsinnehavet. Sveaskog fyller en viktig funktion genom att bidra till god virkestillgång och skapa likviditet på virkesmarknaden genom sin roll som en oberoende aktör med relativt stora virkesvolymerna som är frikopplade från industriella intressen. Det bör även erinras om att en viktig orsak till att Sveaskog bildades var att företaget skulle bidra till ökad konkurrens på virkesmarknaden, vilket utskottet har understrukit ovan.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förändrat uppdrag för Sveaskog, punkt 1 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Per Bolund (mp), Eva-Lena Jansson (s) och Marie Nordén (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner att uppdraget för Sveaskog AB förändras i enlighet med vad som förordas i reservationen och tillkännager för regeringen som sin mening vad som i övrigt anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:N13 yrkandena 1 och 4 samt bifaller delvis proposition 2009/10:169 punkt 1.

Ställningstagande

Tidigare har uppdraget för Sveaskog AB varit att förvalta statens skogar på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt ekologiskt hållbar utveckling. Den glidning som finns i propositionen mot en mer produktionsorienterad inriktning ökar risken för att viktiga miljömål glöms bort. Marknaden har en tendens att agera för kortsiktigt och att inte beakta värdet av s.k. ekosystemtjänster. Enligt vår uppfattning saknas det en nödvändig helhetssyn i propositionen och vi anser att det på sikt är nödvändigt att låta marknaden återspegla de långsiktiga konsekvenserna av en verksamhet genom att såväl positiva som negativa externa effekter internaliseras. Tills detta är mer allmänt genomfört är det dock viktigt att förtydliga det övergripande målet i enlighet med förslaget i motion 2009/10:N13 (mp).

I egenskap av både statligt bolag och Sveriges största skogsförvaltare har Sveaskog ett särskilt ansvar när det gäller att konkretisera innebörden av de skogspolitiska målen. I likhet med vad som sägs i den ovan nämnda motionen anser vi att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att Sveaskogs övergripande mål ska vara att statens skogar ska förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktig ekologiskt hållbar utveckling. Vi menar också att det är rimligt att Sveaskog tar ett större ansvar för utvecklingen av skogsbruksmetoder som är mer miljöanpassade.

Tydliga mål och ett i övrigt väl formulerat uppdrag är nödvändiga förutsättningar för att ett statligt bolag ska kunna väntas fungera i enlighet med ägarens intressen. Samtidigt måste ägarens styrning vara tydlig och kraftfull i den händelse bolaget agerar utanför sitt uppdrag eller är passivt i förhållande till olika beslut. Riksrevisionen har i sin granskning bl.a. konstaterat att regeringens styrning har varit passiv när det gäller att följa upp om Sveaskog fullgör sitt uppdrag. Detta anser vi vara beklagligt och förutsätter att regeringen, utöver att förtydliga bolagets uppdrag, tar till sig av den kritik Riksrevisionen framför när det gäller brister i styrningen av Sveaskog. En fortsatt utveckling mot mer ”formlös styrning” gör det problematiskt att i efterhand återskapa hur de statliga bolagen har styrts vilket bl.a. försvårar möjligheterna till ansvarsutkrävande.

Vidare är det vår uppfattning att det behövs flera olika åtgärder för att det ska vara möjligt att nå miljömålet Levande skogar. En sådan är att kunna erbjuda mark i utbyte när värdefull skogsmark ska ges formellt skydd. Regeringens förslag om att Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla staten ersättningsmark ska upphöra vid utgången av 2010 innebär dock att möjligheten att använda mark från bolaget vid framtida markbyten försvinner. Redan erbjudandet om markbyte kan ha betydelse för att markägare ska acceptera en försäljning eller ett naturvårdsavtal. Markbyten är således ett instrument som kan behövas också framöver. I likhet med vad som sägs i en avvikande mening (s, v, mp) i miljö- och jordbruksutskottets yttrande bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att staten inte bör frånhända sig markbyten som instrument. Detta innebär sammantaget att vi tillstyrker motionen i berörda delar och avstyrker förslaget i propositionen om att Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark ska upphöra vid utgången av 2010.

Med det anförda tillstyrks alltså motion 2009/10:N13 (mp) i aktuella delar (yrkandena 1 och 4). Förslaget i propositionen om ett ändrat uppdrag för Sveaskog tillstyrks delvis.

2. Vissa övriga frågor, punkt 3 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:N13 yrkandena 2, 3, 5 och 6.

Ställningstagande

Regeringen föreslår ett förändrat uppdrag för Sveaskog AB som innebär att bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk. Samtidigt ska det vara möjligt för bolaget att bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Bolaget ska bidra till en ökad konkurrens på virkesmarknaden i avsikt att skapa en bättre virkesförsörjning för köpsågverken och andra aktörer. Ökad konkurrens är eftersträvanvärt, men frågan är om inte Sveaskog genom sina ökade virkesinköp konkurrerar med köpsågverken om råvaran. Jag ser en uppenbar risk i att bolaget bidrar till onödiga marknadsstörningar och anser därför att virkesinköpen ska begränsas till det som behövs för att uppfylla tidigare ingångna förpliktelser i den mån dessa inte kan tillgodoses genom egen råvara.

Vidare är det min uppfattning att Sveaskog ska ta ansvar för utvecklingen av mer miljöanpassade skogsbruksmetoder. Det bör därför framgå av Sveaskogs uppdrag att bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom förvaltning och utveckling av det egna skogsinnehavet.

Jag har redan tillstyrkt förslaget om att överföra ersättningsmark från Sveaskog till staten. Samtidigt vill jag betona att om den mark som ägs av stora markägare och som frigörs för formellt skydd tidigare har ingått i de frivilliga avsättningarna ska markägaren långsiktigt avsätta motsvarande areal med minst motsvarande naturvärden. Dessa områden ska, enligt min uppfattning, redovisas offentligt för att inte det nuvarande delmålet för skydd av skog ska urholkas. Vidare ska Sveaskog inte kunna byta bort sådan mark som bolaget redan har avsatt frivilligt från skogsproduktion för att undvika att naturvärden förstörs.

Avslutningsvis anser jag att regeringens förslag om att sänka anslaget 1:3

Åtgärder för biologisk mångfald inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård med 210 miljoner kronor årligen under åren 2011 till 2020 återspeglar en besvärande ambitionssänkning när det gäller att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Enligt min uppfattning bör anslaget inte sänkas förrän det finns ett tydligt delmål för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen.

Sammantaget innebär detta att jag tillstyrker yrkandena 2, 3, 5 och 6 i motion 2009/10:N13 (mp).

Särskilt yttrande

Åtgärder för biologisk mångfald (s, v, mp)

Tomas Eneroth (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Per Bolund (mp), Eva-Lena Jansson (s) och Marie Nordén (s) anför:

Regeringen anger att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård ska sänkas med 210 miljoner kronor årligen under åren 2011–2020. Detta speglar en ambitionssänkning jämfört med vad Miljömålsrådet föreslog i den senaste fördjupade utvärderingen. För att nå det övergripande miljömålet Levande skogar kan det snarare behövas anslagshöjningar. Vi avser att ta upp anslagsfrågan i samband med höstens budgetberedning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:169 Förändrat uppdrag för Sveaskog AB (publ):

1. Riksdagen godkänner att uppdraget för Sveaskog AB (publ), i stället för vad som tidigare beslutats, förändras enligt regeringens förslag (avsnitt 5).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att a) överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag (avsnitt 6), b) till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt a (avsnitt 6), c) vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt a och b (avsnitt 6), d) avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt a och b (avsnitt 6).

Följdmotionen

2009/10:N13 av Per Bolund (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att det övergripande målet för Sveaskog ska vara att statens skogar ska förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt ekologiskt hållbar utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveaskogs inhandlingsverksamhet ska begränsas till det som behövs för att uppfylla tidigare ingångna förpliktelser i den mån dessa inte kan tillgodoses genom egen råvara.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att Sveaskogs kärnverksamhet ska vara inom förvaltning och utveckling av det egna skogsinnehavet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten inte bör frångå sig markbyten som instrument framöver.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att om den mark som ägs av stora markägare och frigörs för formellt skydd tidigare har ingått i frivilliga avsättningar ska markägaren långsiktigt avsätta motsvarande arealer av motsvarande naturvärden samt att Sveaskog inte får byta bort mark som varit frivilligt avsatt för naturvårdsändamål.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald inte bör sänkas förrän det finns ett tydligt delmål för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen.

BILAGA 2

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2009/10:MJU2y

Förändrat uppdrag för Sveaskog AB

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beredde den 8 april 2010 miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att avge ett yttrande över proposition 2009/10:169 Förändrat uppdrag för Sveaskog AB samt en följdmotion.

Miljö- och jordbruksutskottet yttrar sig över propositionen och motion N13 (mp) yrkandena 4–6 i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås att uppdraget för Sveaskog AB (publ), hädanefter Sveaskog, förändras i enlighet med följande. Sveaskogs verksamhet ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Sveaskog ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Dessutom ska Sveaskog även fortsättningsvis möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd, genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad.

Vidare föreslås att Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla staten ersättningsmark ska upphöra vid utgången av 2010. Samtidigt föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten som därefter ska användas som ersättningsmark. Överföringen ska ske genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog ägt dotterföretag.

I propositionen föreslås även att regeringen bemyndigas att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen och att regeringen får avyttra de tillgångar som förvärvas genom överföringen.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om att det för miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* gäller tre delmål enligt 2005 års miljömålsproposition (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48, 49). Delmål 1 avser ett långsiktigt skydd av skogsmark. Som framhålls i proposition 2009/10:155 Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete, äger de stora skogsbolagen och Svenska kyrkan sammantaget omkring en fjärdedel av Sveriges skogsmarksareal. På dessa stora skogsägares mark finns betydande skyddsvärda skogsarealer. Överenskommelser om markbyten med dessa stora skogsägare är den enda praktiska möjligheten att i rimlig tid nå resterande del av delmålet om ett formellt skydd av skogar. Som framgår av den nu aktuella propositionen föreslår regeringen därför att ersättningsmark avskiljs från Sveaskog i en sådan storleksordning att den återstående delen av delmålet om formellt skydd kan nås. Det rör sig om mark innehållande upp till 100 000 hektar produktiv skogsmark som ska användas som ersättningsmark. Utskottet har även tidigare, i betänkande 2009/10:

MJU9 med anledning av proposition 2008/9:214 Hållbart skydd av naturområden, påpekat att det finns betydande skyddsvärda skogsarealer som bör få ett formellt skydd på de stora skogsägarnas mark.

När det gäller motion N13 (mp) yrkande 6, i vilken det anförs att anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald inte bör sänkas förrän det finns ett tydligt delmål för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen, vill utskottet anföra följande. Regeringen framhåller i den nu aktuella propositionen att de identifierade skyddsvärda objekten i huvudsak återfinns på mark som ägs av skogsägare med markinnehav som överstiger 5 000 hektar och att länsstyrelserna och Naturvårdsverket har kännedom om betydande skogsarealer med höga naturvärden hos dessa markägare. Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten att tillhandahålla ersättningsmark och nå överenskommelser om markbyten är den avgörande faktorn för att kostnadseffektivt och relativt snabbt nå resterande del av delmålet om formellt skydd. Om framtida behov av resurser uppstår för att bidra till att miljökvalitetsmålet *Levande skogar* uppfylls, får man som regeringen framhåller återkomma med vilka verktyg som då kan vara aktuella. I propositionen framhålls vidare att förändringen av systemet med ersättningsmark har finansiella konsekvenser. Överföringen av mark till staten, bytet av mark eller skyddandet av marken påverkar inte de takbegränsade utgifterna och inte heller det finansiella sparandet eller statens lånebehov 2010. Dock minskar värdet på statens reala tillgångar när marken skyddas och värdet skrivs ned. I likhet med regeringen bedömer utskottet att det under utgiftsområde 20 uppförda anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald kan sänkas med 210 miljoner kronor under åren 2011 till 2020 eftersom medel tidigare har avsatts till detta anslag för att nå delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark 2010.

Vad gäller miljökvalitetsmålet *Levande skogar* som helhet har regeringen i proposition 2009/10:155 Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete anfört att det är möjligt att inom en generation skapa förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet om ytterligare omfattande åtgärder vidtas. Det gäller både att hindra att skogar med höga naturvärden avverkas och att se till att skogsbruket bedrivs så att både den biologiska mångfalden och skogens kulturlämningar säkerställs. Regeringen gör en något mer positiv bedömning än Miljömålsrådet eftersom den tagit initiativ till nya åtgärder sedan rådets rapport presenterades. Det krävs emellertid ytterligare omfattande åtgärder för att målets miljötillstånd ska vara uppnått. Regeringen anför vidare att skogliga processer ofta pågår under en längre tidsperiod än en generation. Ambitionerna att nå miljökvalitetsmålet *Levande skogar* påverkas därmed av att det tar lång tid för skogsekosystemen att återhämta sig, även om relevanta åtgärder har vidtagits. Enligt regeringen förutsätter möjligheten att nå målen därför långsiktiga åtgärder, och det är därmed av största vikt att den långsiktiga ambitionen behålls på en hög nivå. Skogarnas biologiska mångfald är till viss del fort-

satt utsatt för utarmning. Skogar med höga naturvärden avverkas alltfjämt, och bristande naturvårdshänsyn vid skogsavverkningen förekommer och påverkar måluppnåelsen negativt. Utskottet ser i likhet med regeringen ändå positivt på möjligheten att skapa förutsättningar för att uppnå målet inom en generation. Liksom regeringen anför behandlades en rad åtgärder som ökar takten i skyddet av skogar i propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10:MJU9, rskr. 2009/10:28).

När det gäller motion N13 (mp) yrkande 4 om att staten inte bör frånhända sig markbyten som instrument framöver kan utskottet i likhet med regeringen konstatera att dagens system för att tillhandahålla ersättningsmark är ett verktyg som syftar till att underlätta ett formellt skydd av skogsmark. Som regeringen framhåller är processen som följer av det nuvarande systemet resurs- och tidskrävande för alla berörda parter. Friktion och fördröjningar uppstår ofta, exempelvis på grund av olika syn på värderingen av den mark som ska överföras. I genomsnitt köper Naturvårdsverket cirka 2 000 hektar per år av Sveaskog. Dagens system med ersättningsmark har inte bidragit i tillräcklig omfattning till att miljökvälitesmålen uppnås, i synnerhet inte målet *Levande skogar*. Systemet bedöms vara ineffektivt och förhållandevis kostsamt. Utskottet ansluter sig därför till regeringens bedömning att en förändring bör ske. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten som därefter ska användas som ersättningsmark och att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen. Som påpekas i propositionen bidrar detta till att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark kan nås, samtidigt som Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla staten ersättningsmark upphör vid utgången av 2010. Därmed renodlas och tydliggörs bolagets affärsmässiga inriktning ytterligare.

Utskottet erinrar om att det tidigare har uttryckt sitt stöd för användning av ersättningsmark. I betänkande 2009/10:MJU9 Hållbart skydd av naturområden framhöll utskottet att det anslöt sig till regeringens bedömning att möjligheten till ersättningsmark är bra för att minska skadan för den enskilde när naturreservat bildas och att möjligheten till ersättningsmark bör kunna nyttjas i större omfattning, genom att den också bör erbjudas markägare när skog löses in för naturreservatsbildning med intrångsersättning utan att äganderätten övergår till staten. I likhet med regeringen ansåg utskottet att Naturvårdsverket även aktivt bör arbeta för att förvärva markområden som kan användas som ersättningsmark.

Utskottet har från Jordbruksdepartementet inhämtat information om att förändringarna som föreslås i propositionen inte innebär att staten frånhänder sig markbyten som instrument framöver. Tanken är att staten fortfarande ska ha tillgång till ersättningsmark men utan att behöva involvera Sveaskog. Utskottet förutsätter att aktuell ersättningsmark gör det möjligt för skogsägare utanför Sveaskogs traditionella områden att ta del av den nya ersättningsmarken.

Vad avser motion N13 (mp) yrkande 5 om att stora markägare, vars mark har ingått i frivilliga avsättningar och som nu frigörs för formellt skydd, ska avsätta motsvarande arealer av motsvarande naturvärden långsiktigt och redovisa detta offentligt samt att Sveaskog inte får byta bort mark som varit frivilligt avsatt för naturvårdsändamål, vill utskottet anföra följande. När det gäller fördelningen mellan frivilliga avsättningar och formellt skydd har utskottet i betänkande 2009/10:MJU9 Hållbart skydd av naturområden noterat att de frivilliga avsättningarna även fortsättningsvis är avgörande för att delmålet om långsiktigt skydd av skog ska kunna nås. Skogsstyrelsen redovisade våren 2008 en utvärdering av de frivilliga avsättningarna inom delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark (Skogsstyrelsens meddelande 3:2008, Skogsbrukets frivilliga avsättningar). Utskottet konstaterade i samma betänkande att enligt Skogsstyrelsens bedömning skulle målet om skogssektorns frivilliga avsättningar kunna vara nått. Vidare noterade utskottet att regeringen med anledning av Skogsstyrelsens utvärdering bedömde att markägarnas frivilliga avsättningar av skogsmark är av den omfattningen att målet om det frivilliga skyddet bör kunna vara uppfyllt till 2010.

I propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10:MJU9, rskr. 2009/10:28) anges att skyddet av skogar med höga naturvärden i syfte att nå miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* är av fortsatt hög prioritet och att såväl staten som skogsägarna fortsatt bör göra stora ansträngningar för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen som frivilliga avsättningar eller genom formellt skydd (avsnitt 7.1). Regeringen framhåller även i proposition 2009/10:155 Svenska miljömål att många markägare har skyddsvärda nyckelbiotoper på sina fastigheter och att dessa skyddsvärda skogar i vissa fall kan bevaras genom markägarnas frivilliga insatser, medan det i andra fall är skäligt att markägaren får ersättning från staten för den begränsning i brukandet som krävs för att skydda naturvärdena. Det senare gäller inte minst när en stor del av en fastighet berörs. Som påpekats tidigare äger de stora skogsbolagen och Svenska kyrkan sammantaget omkring en fjärdedel av Sveriges skogsmarksareal, och det finns på dessa stora skogsägars mark betydande skyddsvärda skogsarealer. Utskottet bedömer i likhet med regeringen att överenskommelser om markbyten med dessa stora skogsägare är den enda praktiska möjligheten att i rimlig tid nå resterande del av delmålet om formellt skydd av skogar. Utskottet anser att det är viktigt att ha i åtanke att de områden som staten betalar ersättning för är de områden som är högst prioriterade när det gäller formellt skydd. Utskottet har vidare från Jordbruksdepartementet inhämtat information om att Skogsbolagen genom sina certifieringssystem har åtagit sig att avsätta minst 5 % av den produktiva skogsmarksarealen. Enligt Jordbruksdepartementet är detta en rimlig areal att avsätta för en privat markägare. I praktiken betyder det att om några av dessa områden blir naturreservat kommer bolagen att få avsätta andra områden för att nå upp till sina 5 %.

När det gäller kravet på att frivilliga avsättningar bör redovisas och offentliggöras, konstaterade utskottet i sitt betänkande 2009/10:MU9 Hållbart skydd av naturområden att markägaren har en frihet att välja vilka delar av marken som ska skyddas och att skyddet kan variera såväl över tiden som geografiskt samt att en utvärdering av de frivilliga avsättningarna inom delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark redovisades våren 2008. Vidare anfördes att utskottet från Skogsstyrelsen inhämtat följande.

Kvaliteten på de frivilliga avsättningarna påverkas av flera faktorer, t.ex. markägarnas och deras anlitade organisationers kunskap om vilka områden som utgör tillräckligt höga natur- och kulturvärden samt sociala värden för att räknas in i miljömålet. Samtidigt har vissa områden som avsatts frivilligt så höga värden att de har utsetts eller kan komma att utses till formellt skydd. Det senare medför risk för kvalitetsnedsättning totalt sett för de frivilliga avsättningarna. Mark som i sig inte håller tillräckligt höga värden kan ibland ändå vara av intresse för frivilliga avsättningar då de kan bidra till att fylla behovet av mark för restaurering och till att bilda ett nätverk av skog som kan förbättra organismernas möjligheter att sprida sig till nya områden. Viss skog kan också ha ett landskapsekologiskt värde och vara av internationellt utpekad intresse. Skogsägarnas incitament att bevara även denna typ av mark bör bevaras.

Utskottet konstaterade även att Skogsstyrelsen under det senaste året har utvecklat metodiken för uppföljningen och att en ny uppföljning påbörjades under hösten 2009, vilket skulle kunna komma att påverka den tidigare bedömningen av måluppfyllelsen. Det framhölls också att Skogsstyrelsen ansåg att ett offentliggörande av de frivilliga avsättningarna skulle kunna minska incitamenten hos markägarna att avsätta mark och därmed motverka möjligheten att nå målet, varför Skogsstyrelsen ansåg att ett offentliggörande endast bör ske om markägaren accepterar det. Det poängterades dock också att en acceptans av en transparent redovisning av arealerna till Skogsstyrelsen bör eftersträvas för att möjliggöra en adekvat uppföljning och utvärdering.

Med det anförda avstyrker utskottet avslutningsvis motion N13 (mp) yrkandena 4–6. I övrigt har utskottet inget att invända mot regeringens förslag.

Stockholm den 4 maj 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Carina Ohlsson (s), Sofia Arkelsten (m), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Lars Hjalmered (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp), Karin Granbom Ellison (fp), Liza-Maria Norlin (kd) och Åke Sandström (c).

Avvikande meningar

1. Miljömålet Levande skogar och anslag 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald (s, v, mp)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s) och Tina Ehn (mp) anför:

Regeringen anger att det under utgiftsområde 20 uppförda anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald ska sänkas med 210 miljoner kronor årligen under 2011 till 2020. Detta speglar en ambitionssänkning jämfört med vad Miljömålsrådet föreslog i den fördjupade utvärderingen Nu är det bråttom! För att nå det övergripande miljömålet *Levande skogar* kan det snarare behövas anslagshöjningar. Anslaget bör inte sänkas förrän det finns ett tydligt delmål för perioden efter 2010 och det kan säkerställas att anslagsändringen är förenlig med måluppfyllelsen.

Det vi anfört med anledning av motion N13 (mp) yrkande 6 bör ges regeringen till känna.

2. Ersättningsmark som instrument (s, v, mp)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s) och Tina Ehn (mp) anför:

Regeringen föreslår att Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla staten ersättningsmark ska upphöra vid utgången av 2010. Detta innebär att möjligheten att använda mark från Sveaskog vid framtida markbyten försvinner. Regeringen skriver att ”om framtida behov av resurser uppstår för att bidra till måluppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* ska regeringen återkomma med vilka verktyg som då kan vara aktuella”. Vi anser att detta är en omdömeslös inställning. Det är uppenbart att det behövs ytterligare åtgärder för att nå miljömålet *Levande skogar*. Redan erbjudandet om markbyte kan ha betydelse för att markägare ska acceptera en försäljning eller ett naturvårdsavtal. Markbyten är ett instrument som kan behövas också framöver.

Det vi anfört med anledning av motion N13 (mp) yrkande 4 bör ges regeringen till känna.

3. Frivilliga avsättningar som villkor (v, mp)

Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp) anför:

Regeringen föreslår att 100 000 hektar areal överförs till staten för att användas för byten med andra markägare i syfte att skydda skyddsvärd skog. Vi tillstyrker förslaget. Vi vill dock ställa som villkor att om den mark som ägs av stora markägare och som frigörs för formellt skydd tidi-

gare har ingått i de frivilliga avsättningarna ska markägaren långsiktigt avsätta motsvarande arealer av minst motsvarande naturvärden. Dessa ska också redovisas offentligt. Annars urholkas det nuvarande delmålet om skydd av skog. Vidare ska Sveaskog inte byta bort sådan mark som bolaget redan frivilligt avsatt och som därigenom tagits ur skogsproduktionen. Annars riskerar naturvärden att förstöras.

Det vi anfört med anledning av motion N13 (mp) yrkande 5 bör ges regeringen till känna.